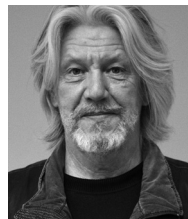

Mireisz László

BuddhaFeszt fesztivál- megnyitó Dharma-beszéd*

Nagy tisztelettel köszöntöm az Ádi-buddhát, az Ádi-buddha kisugárzásait, az öt Dhjáni-buddhát, az Égtáj-buddhákat, kelet, nyugat, dél, észak és a centrum buddháit. Köszöntöm a nyugat Dhjáni-buddhájának mánsi, emberi testben megjelent buddháját, Sákjamuni Buddhát. Köszöntöm észak mánsi buddháját, Maitreját. Köszöntöm Sákjamuni Buddha tanítványait, Nágárdzsunát, Árjadévat, Dignágát, Dharmakírtit, Aszangát, Vaszubandhut és a többi mestert, akik továbbadták és eljuttatták hozzánk a Tant. Köszöntöm a jelenlévő mestereket és tanítókat, a gyülekezetet és a vendégeket. Köszöntöm az első Buddhafeszt résztvevőit.

Az egy nagyon jó dolog, hogy most, itt, ebben a kellemes időben és kellemes helyen együtt gondolkodhatunk Buddha tanárról és gyakorolhatjuk a Dharmát.

Amikor átgondoltam, hogy miről tartsam a dharmabeszédet, akkor négy téma jutott az eszembe. Először az egyházunk dolgairól beszélek, azután röviden a hindu és a buddhista jóga összefüggéseiről. Harmadik témám az önbizalom kérdése. A negyedik pedig a lázadás.

Nálandáról

Egyházunk a harmincharmadik évében jár, és az elmúlt harminckét évben egy nagyon határozott vonalat követett, mely szerint azon túl, hogy mahájána irányzat vagyunk, erősen kötődünk a nálandai tradícióhoz. De mit jelent az, hogy nálandai tradíció?

Indiában a számos buddhista kolostor-egyetem közül a nálandai volt a legrégebbi és a legnagyobb. A környéken született Buddha legkedvesebb tanítványa Száriputta, és például Buddha a Rádzsagahából Nálanda felé vezető úton lévő „királyi pihenőházban” fejtette ki a Brahma-dzsála szútrát. Buddha többször

tanított Nándában, de nem csak ő, hanem például vele egyidőben Mahávira, a dzsainizmus „buddhája” is tevékenykedett itt. A közelben tartották az első buddhista tanácskozást (zsinatot) néhány hónappal Buddha távozása után az úgynevezett Szattapanni-barlang bejáratánál, melyet a király szervezett. Évszázadokig a buddhisták „gyülekezőhelye” volt, ahol a legkülönbözőbb irányzatok megjelentek, és innen áradtak szét szerte Indiába és azon is túl.

A köszöntöm elején felsorolt mesterek mindegyike hosszabb-rövidebb ideig élt és tanított Nándában, amely az V. századra összeállt egy olyan egyetemmé, amelyben templom, kolostor és egy 9 millió kéziratot összegyűjtő könyvtár is volt, több ezer tanárral és több tízezer hallgatóval, s ahova egész Ázsiából, sőt még Görögországból is érkeztek hallgatók. Az ötödik, hatodik és hetedik században Nándában tanult sok kínai, koreai és később tibeti mester, akik innen vitték a Dharmát országaikba. Hogy csak egy példát mondjak: Padmaszambhavát a tibeti király i. sz. 747-ben Nándából hívta meg, aki akkor ott tanított.

Nálanda nagysága abban volt, hogy itt találkoztak a Buddha tanítását különféleképpen értelmező irányzatok mesterei, amelyből összeállt egy olyan egységes Tan-rendszer, amely később általánossá vált a nagyobb buddhista egyetemeken. S mivel Buddha tanítása nem dogmatikus jellegű, hanem egy belső útra ösztönző, ahol a kiindulópontok és az egyéni hajlamok nagyon is különbözők, ezért a bejárando utak is azok. Például Bódhidharma kilenc évig ült a fal előtt mire a személyiségeének falai leomlottak, míg másnak elég volt egy felmutatott ujj. Szaraha-páda sziddha pedig egy korsó sört lehörpintve talált rá a szahadzsára. Egy cél van és ez a megszabadulás, a felébredés, azonban nagyon sokféle út vezethet ide. A Nándában összeállt négy nagy bölcséleti rendszer ezeket az utakat „csatornáztá” be egy tökéletes filozó-

* Elhangzott Sikondán, 2023. augusztus 11-én.

fiai és praxeológiai egységé. Ez az egység lesz később a Vadzsrajána és a tantra alapja.

Őszentsége, a dalai láma számos alkalommal hangoztatja, hogy a tibeti buddhizmus a nálandai tradícióra megy vissza, és többek között a tibetiek voltak azok, akik a nagy indiai egyetemek XII. század végi pusztulása után ezt a tanrendet a legteljesebb formában átmentették. Ennek pedig az a lényege, hogy a Buddha tanításának különböző értelmezései hierarchikusan elrendeződve egy egészet alkotnak, és ezt nevezzük Tannak (Dharmának). Nevezetesen a négy nagy bölcséleti rendszer, az un. „doxográfia”: a vaibhásika, saurantika, jógácsára és amadhjamaka itt áll össze egy egészé, valamint itt alakul ki a három filozófiai „axióma”: a pudgala-sunjátá, a báv-hja-artha-sunjátá és a szarva-dharma-sunjátá egysége, vagyis a személyiség üressége, a külső-dolgok-üressége, valamint a minden-dolog-üressége hármas koncepciója. Ezekre épültek később a különböző iskolák és gyakorlatok.

Amikor tehát azt mondom, hogy A Tan Kapuja Egyház és a Főiskola, vagyis a Tan Kapu Mahávihára kötődik a Nalanda Mahávihára hagyományához, akkor ez alatt azt értem, hogy a Dharma és a gyakorlatok oda kötnek minket. Sok főiskolai hallgató van most itt, akik igazolhatják, hogy a négy bölcséleti rendszer jelen van a Főiskolán, és a gyakorlatok is: a kontempláció (vipasszaná), a koncentráció, a meditáció (zen), a vadzsrajána is szintén a mindennapok részét képezik. Az ezen túli gyakorlatok (pl. imagináció) pedig az Egyház közösségeinél folynak.

De természetesen mindezeket megalapozza az, ami a menedékvételkor fogadalomként megjelenik: a helyes erkölcsi alapállás, amit mi, buddhisták az öt síla néven ismerünk, amire ráépül a bölcsesség, és ez átmegegy gyakorlásba. Ezzel az alapállással kapcsolatban: néhány éve Őszentsége, a dalai láma felhívást tett közzé, melyben szorgalmazta egy szekuláris etika kidolgozását és betartását, egy vallásoktól független erkölcsi norma megteremtését. Milyen boldog lenne a világ, ha mindenki betartaná az öt sílát: ne ölj, ne hazudj, ne lopj, ne mérgezd magad és ne pocskold el az életerőd.

Mindenesetre ez az alap, amire a bölcsesség épül, majd a bölcsesség pedig a gyakorlatokban ölt testet, kinek-kinek belátása szerint.

Nos! Hát ezért mondom azt, hogy a Tan Kapuja mahájána szangha, amely a nálandai hagyományt követi.

Nem tudom felsorolni, hogy a Tankapu 32 éves működése alatt hány és hány tibeti, japán, thai, vietnami és más országból érkező mester hozta el hozzánk a nálandai Tant, és bár a XII. században az eredeti Nalanda Maháviharát az arab invázió elpusztította, könyvtárát felégették, a több tízezer mestert és tanítványt kivégeztek és mindent leromboltak, a Dharma azonban tovább él, hála azoknak a mestereknek, akik eljuttatták ide, hozzánk is.

A hindu és buddhista jóga összevetése

A második témánk a buddhista jógával kapcsolatos, mert mivel egy buddhista jóga-elvonuláson vagyunk, ezért jó, ha tudjuk, hogy mi a különbség a buddhista jóga és a hindu jóga között. A két vallási irányzat nagyon sok mindenben megegyezik, közös gyökérről fakadnak, de van három olyan terület, amit a Buddha annak idején másként látott, és ezért az általa tanított jóga gyakorlatai is máshogyan történnek.

Buddha annak a „korszakváltásnak” volt részese, amikor Indiában a bráhmanák, a papok voltak a hagyomány, a parampara letéteményesei. Buddha, Mahávira, vagy Perzsiában Zarathustra viszont kshatriák voltak, vagyis harcosok, akikben felébredt a hagyomány; önmaguk által váltak a hagyomány beteljesítőjévé. Az upanisad szövegek megjelenése jelezte a nagy korszakváltást.

Buddha ráébred a hindu jóga egyik fontos alappilléreinek és az átma-váda, az én-elv legfontosabb tanításának számítató hármasság, a szat-csit-ánanda, vagyis az öröklét-tudás-boldogság tarthatatlanságára. Semmi sem örök. A világ folyamatos változás, ezt fejezi ki a hindu-buddhista nítja-anítja ellentét. Továbbá nem megtudni kell valamit, hanem a tudatlanságot kell megszüntetni (ezért a vídjá-ávidjá ellentét), és nem a boldogságot kell megszerezni, hanem a szenvedést kell legyőzni (ezért a szukha-dukkha ellentét). Vagyis amíg a hindu jóga középpontjában a nítja-vídjá-szukha hármas célja áll, addig a buddhisták az anítja-ávidjá-dukkha elvei alapján végzik a gyakorlásukat.

Buddha tanítása szerint az én nem más, mint folyamatok összessége (átma-anátma el-lentét), vagyis nincs egy halhatatlan én, amely újjászületne, hanem nem-megvilágosult alkotóelemek (szkandhák) vannak, amelyek újra és újra összeállnak az egység látszatát keltve, végtelen körforgást teremtve ezzel. Ha a tudatlanság megszűnik, akkor az alkotóelemek megmutatják üresség-természetüket, és ez a megvilágosodás.

Buddha nem foglalkozik azzal, hogy mi lesz majd akkor, ha az én (dzsívátma) tökéletes énné (paramátma) válik (mert ha az én nélküli az önlétet, akkor a változásaiban is önlételen marad), hanem arra mutat rá, hogy melyek azok az összetevők, amelyek most a szenvedéseinket okozzák. Ezek pedig a tudatlanság elemei: a vágy-gyűlölet-tompaság, melyek miatt újra és újra megfordul a létkerék, valamint az, hogy nem látjuk a dolgok valódi természetét.

Az ánanda, vagyis a boldogság pedig lehet, hogy a hindu gyakorlatok során megjelenik, sőt maga is egy gyakorlat lehet, de erre Buddha valami ilyesmit mondhatott annak idején: „Tudjátok mit, Papok! Ti csak keressétek a boldogságot, addig én megszüntetem a szenvedést, megszüntetem a vakságot és tudatlanságot okozó gyökérokat, melyek az egész létforgatagot forgatják”.

A buddhisták nem azért indulnak ki a szenvedésből, mert szeretnek szenvedni, hanem azért, mert ez az életünk része, és ezek megszüntetése itt és most egy előttünk álló feladat, anélkül, hogy bármilyen végső célt megfogalmazzunk. Ha valaki érzéketlen az ember és általában az érző lények szenvedései felé, akkor jobb, ha egy másik vallást, egy másik utat keres, mert jobb a szenvedéseket megszüntetni, mint szenvedve vágyani egy szenvedésmentes létezés után.

Együttérzőnek és nyitottnak lenni a szenvedések és a szenvedők felé, ez a buddhisták egyik sajátossága.

A buddhista jógí nem az énnel foglalkozik, hanem az éntudat összetevőivel, a szkandhakkal, a hajlamok, az érzelmek, gondolatok, indítékok megvizsgálásával, megvilágításával, egészen az ürességük megmutatkozásáig.

Továbbá a buddhista jógí nem a tudását akarja fokozni, pláne nem az ismereteit, hanem a nem-tudást akarja megszüntetni, vagyis

nem megszerezni akar valamit, akár képességet, vagy tudást, hanem éppen mindent elengedni akar, hogy megmutatkozzon a lét üresség természetete.

Mondok egy példát: A hindu Patandzsali úgy definiálja a jóga célját, hogy az a „csitta-vrittik, vagyis a „tudatrezgések” megszüntetése (jóga csitta-vritti niródha). Aszanga buddhista jógí pedig úgy, hogy a különféle vászanákat kell megszüntetni, nem a tudatot, (abhutaparikalpa vászaná vaicsitra niródha). Vászaná pedig mindaz, ami a közönséges tudatot kitölti. Például, ha a múlt és a jövő dolga-in jár az eszünk, ha a hajlamok, vágyak, téves képzetek és tudatlanságok irányítják az életünk, nos, ezeket kell megszüntetni.

Egy egyszerű példával élve: a van egy betegség, akkor általában gyógyszerekkel, vitaminokkal, beavatkozásokkal igyekeznek a tüneteket kezelni. Ezzel szemben mi a betegség okát akarjuk megszüntetni, a betegség okát elhagyni, a kiváltó okot feltárni és kiiktatni, vagyis a betegséghez nem hozzá tenni kell valamit, például gyógyszert, hanem elvenni és megszüntetni valamit, például az okát ahhoz, hogy a betegség elmúljon.

Ezért a buddhista jógí egész egyszerűen csak jelen van. Úgy végzi, bármilyen gyakorlat legyen is az, hogy csak a gyakorlatot végzi és nem gondol semmi másra, nem vágyik másra és nem akar mást sem időben, sem térben. S mivel a hindu jógí a céljai eléréseért gyakorol, azért jógázik, hogy elérje a hön áhított tökéletességet, szabadságot és boldogságot, a nyugatra került jóga esetében ez már nem szerepel a célok között, hanem a fitt és egészséges életre szükkült le. Ezzel szemben a buddhista jógí nem célokat tűz ki, hanem egyszerűen csak megszünteti azokat az akadályokat, melyek a már eleve meglévő tökéletesség, szabadság és boldogság előtt állnak. Nincs semmi, amit el kellene érni, hanem „csak” jelen kell lenni, a jelen tudatosságát átélni, vagyis lerombolni a gátakat, melyek az eredendő és bennünk rejlő buddhaság átélése előtt állnak.

Mindezekért most, amikor ezen az elvonuláson a megvilágosodás érdekében gyakorlunk, akkor tudnunk kell, hogy semmi olyat nem kell elérnünk, ami még nincs itt, ami még most

nincs bennünk, hanem bármilyen gyakorlatot is végzünk, az az elengedésről, a gátak és negatív gyökérokok megszüntetéséről és a gyengeségeink meghaladásáról szól. „Csak” az énünk által emelt falat kell ledönteni a végtelen tér és idő átéléséhez, „csak” a valóságosnak tűnő gyengeségeinket kell elengedni és megszüntetni a tiszta tudat eléréséhez.

Merjünk szabadok lenni, és maradjunk meg a jelen tudatosságában. Ez a buddhista jóga lényege.

Az önbizalomról

A harmadik téma, amiről szeretnék beszélni az önbizalom kérdése, mégpedig azzal összefüggésben, hogy mi itt, Európában, Magyarországon hogyan viszonyuljunk egy látszólag távoli vidékekről érkező valláshoz, vagyis a buddhizmushoz. Azért mondom, hogy látszólag távoli, mert régen valóban az volt, de a XXI. században és különösen a virtuális térben nincs közel és távol. A múlt század elején még szenzációszámra ment, ha egy indiai jógi érkezett Magyarországra, napjainkban pedig a világ minden tájáról érkezett szerzetessel, mesterrel találkozhat az ember, nem beszélve az online térben tartott előadásokról, tanításokról. Tibeti, japán, kínai, thai, vietnami mesterek hozzák a tanításaikat, szertartásaikat, melyekből nagyon sokat tanulhatunk. Valahányszor külföldi buddhista mesterrel hoz össze a jó sorsom, mindig olyan érzés tölt el, hogy egy rég nem látott testvéremmel találkozom, és szinte mindig – mint Tan-hordozó – inspirál.

Többen, magamat is beleértve, a Tomo Gesse Rimpócse-Láma Anágárika Góvinda-Dharmakírti Padmavadzsra vonalon kaptuk a Dharmát, mások más keleti mesterre vezetik vissza az átadást. Mára azonban nyugodtan elmondhatjuk, hogy a Dharma jelen van, itt van Magyarországon. Például valószínűleg a jelenlévők többsége menedéket vett buddhista, akik közül sokan magyar mestertől, dharmá-átadótól vettek menedéket, és talán nemsokára ők fogják a Dharmát továbbadni. Mindenesetre azt lehet mondani, hogy a Tan jelen van. És mint tudjuk, „a Buddha a Dharma-testben él”. Vagyis a Buddha jelen van és itt él közöttünk.

Nemhiába mondta a Buddha a távozása előtt Ánandának, aki megrémült a gondolattól, hogy elveszíti mesterét: „A Tan legyen a mesterek, ha én eltávoztam”.

Bármilyen vonzó a kelet misztikuma és varázsa, bármilyen ígéretes is egy tibeti, kínai, japán, thai, vietnami, vagy más, keleti országból érkező mester és tanítása, valamint bármilyen nyomatékot is ad az, hogy ezekben az országokban több száz vagy akár ezer éve jelen van a Dharma, mi mégis csak ide születünk, és nem oda. És ezt a magam részéről szerencsének tartom. Meg azt is, hogy olyan anyanyelvem van, amely alkalmas a Dharma „hordozására”.

Találkozhatunk olyanokkal, akik szerint a tibeti buddhizmus „egy zárt klub”, ahova nagyon nehéz bejutni. De azt is látjuk, hogy sokan tibeti vonalon gyakorolnak. A japán buddhizmus is távolinak tűnik innen nézve, ugyanakkor a zen, mint út, jelen van. Valamint azt is láthatjuk, hogy a legtöbb keleti ország, miután ott megjelent a Dharma, nem egy az egyben vette át formailag azt, hanem kialakította a saját helyi hagyományára és mentalitására épülő buddhizmusát. Ezért is van olyan sokféle buddhista irányzat.

És itt térek vissza az önbizalom kérdésére. Ha a Dharma jelen van, akkor szükséges az önbizalom ennek elsajátításához, megvalósításához. A magyar nyelv kiválóan alkalmas arra, hogy szellemi tartalmakat fejezzünk ki általa. A magyar mentalitás keleti gyökerei megkönynyítik a Tanhoz való kapcsolódást. Megvan tehát a képességünk ahhoz, hogy felfogjuk a jelen lévő Dharmát, ezért nincs más dolgunk, „csak” megvalósítani, élővé tenni magunkban azt. Legyen önbizalmunk azt mondani, hogy a Tan élően jelen van és általa a Buddha bennünk van. Bárki megláthatja, ha befelé fordul.

A Dharma birtokában sok feladatunk van: befelé fordulni, megvizsgálni magunkat, megfékezni az indítékokat, elcsendesíteni a gondolatokat és semlegesíteni az emóciókat, csak hogy néhányat mondjak. És közben megfigyelhetjük, hogy ha úton vagyunk, akkor jobb és tartalmasabb lesz az életünk, de ha nem lépünk az útra vagy letérünk onnan, akkor épp az ellenkezője. Ehhez kell kitartás és nagy önbizalom.

Lázadás

És végezetül a lázadásról szeretnék beszélni. Sokan felkapták a fejüket, amikor az elején elkiáltottam, hogy lázadás. Néhányan kérdően néztek felém, mintha azt kérdeznék: meghibbantál? Megértem, mert nem jellemző a buddhistákra, hogy lázadnának. Sőt!

Még akkor sem lázadnak, ha elveszik a házájukat, mint Tibet esetében. De ha lázadnak is, akkor ezt úgy teszik, hogy másnak ne ártsanak, mint például azok a vietnámi buddhista mesterek, akik a háború elleni tiltakozás jegyében elégették magukat egy nagyváros központjában. Volt alkalmam találkozni azzal a sorban a kilencedik önjelölt mesterrel, akire végül nem került sor, mert addigra Vietnám felszabadult. A lázadásnak az önégető formáját Tibetben Őszentsége, A dalai láma elítélte, mert ez is sérti az áhimszá, vagyis a nemártás tanát.

Ha ma körülnézünk a világban, akkor van okunk a lázadásra. A nagyhatalmak ma ugyanazt csinálják, mint ami Vietnámban vagy Tibetben korábban történt, csak most globális szinten. Az élelmiszerek tele vannak mérgező vegyszerekkel. Az egészségügy foglyul esett a gyógyszergyáraknak. A világ több pontján konfliktusok és háborúk sokasága zajlik, és ahelyett, hogy ki-ki hazamenne az akáclombos falujába, távoli tájakra járnak hódítani.

Vajon miért nem a békesség vezérli az embereket?

Családok esnek szét a kielégíthetetlen vágyak miatt. Nemzeteket akarnak bekebelezni sötétbe burkolódzó diktátorok a szebb jövő ígéréttel, és nemzetek feletti erők mondják meg, hogy miként éljenek az emberek, mivel oltsák be magukat, és mi lesz, ha nem teszik. Technicizmus, nihilizmus, világfalu, génmanipuláció, virtuális valóság és sok más olyan folyamat, melyek már nem is az emberről szólnak, hanem valamilyen falanszterikus világról, amelyben az érző lényeknek már alig van helyük. Olyan világok jönnek, hogy van ok az aggodalomra, és jó néhány területen van ok a lázadásra. S ez meg is történik, sok helyen fegyveresen.

De ugyanakkor mi buddhisták vagyunk, a mi lázadásunk másmilyen.

Elköteleztük magunkat egy tanítás mellett, amely a tudat elsődlegességéről szól. Követjük a „csak tudat van” iskola tanításait, s ezért nem a világban, hanem befelé fordulva, önmagunkban keressük az élet problémáira a megoldást. Mert azt megtapasztalhattuk, hogy minél kijebb keressük ezt, annál távolabb kerülünk a megoldástól.

Az önmagunk – ebben az esetben – nem az énünk, mert az láthatóan nem tud mit kezdeni ezekkel a jelenségekkel, mert ha tudna, akkor ezek meg se jelennének. Ugyanakkor nem is a személyiségünk, amivel a világba megjelenünk, hanem olyan tudati-lelki folyamatok összessége, melyeket a karma hajlammá alakít.

Ha tehát eredményesen akarunk lázadni a békétlenség, a zsarnokság vagy a zavarosság ellen, akkor először ismerjük meg önmagunkban ezeket a belső folyamatokat, azután tapasztaljuk meg a karma törvényét, és kizárólag olyat cselekedjünk, ami a rend felé vezet, és végül ne felejtjük, hogy ha egy ember azt álmodja, hogy chipet ültetnek a bőre alá, akkor megteheti, hogy álmában fellázad ez ellen: harcol, küzd, tiltakozik vagy menekül előle, de a valódi megoldás az, ha felébred az álmából.

Ezt kell nekünk is tenni.

Meg kell találni a forrását ezeknek a bajoknak, meg kell találni azt, aki álmodja ezeket, majd kivetítve valóságként éli meg, mintha ezek a tudattól független entitások lennének.

Ezért, ha lázadni kell, akkor lázadjunk önmagunk ellen, a tompaságunk ellen, vagy az ellen, ha a tudatunk foglyul esik a világi kavargásnak, vagy az ellen, ha elhatalmasodik a tudattól független világ képze, vagy az ellen, ha szunyókálva mindenfélét álmodunk.

Vagyis: bőven van tere a lázadásnak.

Nos ezeket szerettem volna elmondani. Nagyon örülök, hogy összejöttünk itt a Buddhafeszten gondolkodni ezekről és gyakorolni. Mindenkinek azt kívánom, hogy ez az együtt-lét elvonulás legyen a szó legszellemibb értelmében. Olyan elvonulás, ahol ki-ki megtapasztalhatja, hogy milyen örömteli a lenyugodott, lecsendesedett tudat, vagyis nyugalomban lenni öröm. Mert ebből merítve talán a világi életünkben is könnyebb lesz megtartani a Dharmát, minden lény örömére.

Nagyon köszönöm a figyelmet.

